

Фещенко Д. М.

студент 4-го курсу факультету лінгвістики і права, МНТУ ім. Ю. Бугая

Науковий керівник: **Жук А.В.,**

старший викладач кафедри права

факультету лінгвістики і права МНТУ ім. Ю.Бугая

АНУЛЮВАННЯ АРБІТРАЖНИХ РІШЕНЬ В УКРАЇНІ

В Законі України «Про міжнародний комерційний арбітраж» (далі – Закон) зазначається, що під арбітражем розуміється «будь-який арбітраж (третейський суд) незалежно від того, чи утворюється він спеціально для розгляду окремої справи, чи здійснюється постійно діючою арбітражною установою, зокрема Міжнародним комерційним арбітражним судом або Морською арбітражною комісією при Торгово-промисловій палаті України».

Міжнародний комерційний арбітражний суд (далі – МКАС) разом з Морською арбітражною комісією сьогодні є фактично єдиними визнаними на державному рівні інституціональними арбітражними установами в Україні. Для підтвердження цього зазначимо, наприклад, що положення про МКАС і Морську арбітражну комісію – положення недержавних органів – є додатками до Закону.

Однак Верховний Суд України принципово визнає і іншу можливість. Так, в постанові Пленуму «Про практику розгляду судами клопотання про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України» від 24 грудня 1999 року вказано, що затвердження Законом Положень МКАС і Морську арбітражну комісію «не означає, що міжнародний арбітраж в Україні може здійснюватися тільки цими органами. Поряд із ними це можуть здійснювати також спеціально створений для розгляду окремої справи арбітраж або постійно діюча поза системою судів загальної юрисдикції арбітражна установа, яким за угодою сторін передано вирішення спорів». На практиці ж МКАС все ж *de-facto* залишається монопольною міжнародною арбітражною установою в Україні. Тому при розгляді питання анулювання арбітражних рішень українськими судами зосередимося на практиці відміни рішень саме МКАС.

Закон передбачає вичерпний перелік підстав скасування. Так, арбітражне рішення може бути скасовано тільки у випадку, якщо:

- одна із сторін в арбітражній угоді була якоюсь мірою недієздатною; або
- ця угода є недійсною; або
- сторону, проти якої винесено рішення, не було належним чином сповіщено про призначення арбітра чи про арбітражний розгляд або з інших поважних причин вона не могла подати свої пояснення; або
- рішення винесено щодо спору, не передбаченого арбітражною угодою; або

- склад третейського суду або арбітражна процедура не відповідали угоді між сторонами.

Також рішення трибуналу підлягає скасуванню в тому разі, коли суд визначить, що об'єкт спору не може бути предметом арбітражного розгляду або арбітражне рішення суперечить публічному порядку України.

Зупинимося окремо на найбільш розповсюджених на практиці підставах скасування державними судами України рішень арбітражів. Досить часто при формулюванні тексту арбітражної угоди сторони припускаються помилки в назві арбітражного форуму, його місцезнаходженні або вказують інформацію, якої не вистачає для достовірної ідентифікації компетентної на розгляд спору арбітражної установи. Такі помилки, незалежно від того, чи є вони навмисними чи ні, можуть бути підставою для скасування рішення арбітражного трибуналу в Україні.

Також однією із підстав для скасування рішення арбітражу є недотримання сторонами контракту вимог арбітражної угоди відносно досудового врегулювання спору.

Найбільш спірними є випадки відміни рішень арбітражу на підставі порушення чи не дотримання арбітрами норм права. Такі скасування можна розглядати як некоректне втручання державного суду в діяльність арбітражу, що, скоріш, має характер не анулювання рішень, а фактично його незаконного перегляду. При цьому суд посилався на норми процесуальних кодексів, що регулюють діяльність державних судів, але не МКАС, який діє на підставі власного Регламенту.

Встановлений Законом перелік підстав для скасування рішень арбітражу хоч і є вичерпним, містить і таку підставу, коли арбітражне рішення суперечить публічному порядку України. Згідно згаданої вище Постанови Пленуму Верховного Суду під публічним порядком слід розуміти правопорядок держави, визначальні принципи, які складають основу існуючого в ній порядку, в тому числі основних конституційних прав і свобод. Здається, що таке достатньо розмите визначення публічного порядку дає державним судам можливість застосовувати його надто широко.

Слід зазначити, що доля скасованих рішень МКАС не є значною, що може свідчити про високу якість рішень українського інституціонального арбітражу. В той же час скасовані за формальними підставами арбітражні рішення поряд з неодноразовими випадками корупції у судовій системі України, часто стоять на заваді практикуючим юристам при виборі Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України.

Саме тому реалії сьогодення спонукають українських юристів вказувати в арбітражних застереженнях інститути, що знаходяться в країнах з більш консервативною практикою скасування рішень арбітражів (Англія, Швеція, Франція і ін.).

